

MONTERREI, A LOITA POLO PATRIMONIO PÚBLICO

Neves Amado e Eladio Anxo Fernández*

Este artigo trata do espolio do patrimonio común e da resposta da cidadanía en defensa dun uso público e cultural do Castelo de Monterrei. Esta acrópole, situada ao sueste da provincia de Ourense, na raia seca, é a principal vila fortificada de Galicia, que no ano 1931 foi declarada Monumento Nacional e, na actualidade, ten a categoría de BIC (Ben de Interese Cultural). O pasado mes de febreiro, a Xunta anunciaba a súa intención de converter o Castelo nun hotel.

No ano 2009 o monumento foi cedido polo Estado á Xunta de Galicia coa condición de dedicalo a “Centro de divulgación, innovación e promoción da moda, o viño e as augas medicinais da comarca, restauración e musealización dos edificios e arquivo das tradicións da fronteira e pobos próximos”. En outubro do 2013 comezaron as obras para a rehabilitación con ese uso cultural e recreativo, financiadas nun 80% con fondos FEDER.

Un mes máis tarde, sen anuncio oficial nin estudo previo ou documento que o xustificase, a Axencia Galega de Turismo propón trasladar o actual parador de turismo (a 400 metros da fortaleza) ao interior do castelo, abandonando o proxecto inicial, e promovendo as obras cunha urxencia inusitada. A nova salta aos medios en decembro, provocando a constitución da Plataforma Cidadá en Defensa do Castelo para loitar polo mantemento do uso público e cultural de Monterrei. En febreiro de 2014, sen térense aínda mudado as condicións de cesión, Núñez Feijóo anuncia a construción do hotel no Castelo para Paradores e a cesión do vello parador a un operador privado. Así, na mesma contorna, onde antes había un só hotel en bo estado, pero con graves dificultades para sobrevivir, agora haberá dous.

Tras a denuncia da Plataforma polo uso fraudulento de fondos europeos a Axencia Galega de Turismo recúa e pon a disposición só fondos propios para a construción do hotel de catro estrelas e 13 habitacións. Tamén foron denunciadas en dúas ocasións no xulgado as obras polos estragos provocados no castelo.

AS “RAZÓNS” DA XUNTA

1. “Construír un hotel no castelo é a única maneira de rehabilitar e conservar o monumento”.

As administracións públicas teñen a obriga de garantir o mantemento do patrimonio e o dereito de todos os cidadáns a acceder a el libremente,

para o seu goce e coñecemento. Privatizar o uso dos espazos centrais do castelo non só restrinxen ese dereito, senón que rompe o contexto xeral impedindo a percepción global do conxunto defensivo e a súa evolución histórica. Privatizar os bens públicos só beneficia a uns poucos e amosa a incompetencia ou as malas intencións das autoridades para cumprir coas funcións para as que foron elixidas.

2. “Co hotel garántese o uso cultural e público do 83% das edificacións e do 100% dos espazos abertos do monumento”.

Esta afirmación é falsa. A Xunta asegura que se poderán visitar a Torre das Damas, as *loggias* e as terrazas e xardíns (ademais da Torre da Homenaxe, que non a nomean); no obstante, as edificacións de maior superficie son o Pazo dos Condes e a Casa Reitoral, e as únicas aproveitables para usos culturais no interior do castelo. Coa apertura do hotel, só un 12% das dependencias do BIC seguiría sendo de acceso público, ata agora do 100%. A poboación da comarca perderá o elemento fundamental da súa identidade e da súa paisaxe, sen un beneficio social que o xustifique, e a cidadanía, en xeral, perderá a posibilidade de gozar plenamente do patrimonio que lles pertence.

3. “O hotel será un foco de atracción turística e dinamizará a economía da comarca”.

O verdadeiro atractivo reside na fortaleza, que ben coidada e promovida, ben xestionada en definitiva, si serviría para revitalizar o turismo da zona, e mesmo permitir a supervivencia do actual Parador. Resulta difícil crer que un hotel de 13 habitacións sexa o motor da economía dunha comarca con máis de 2.000 parados/as, e ademais non existe ningún plan de viabilidade que garanta esta afirmación. Hai moitos outros lugares na comarca onde construír un hotel (mesmo, de luxo) sen ter que facelo nun castelo único e sen prezo.

1 - Máis de un milleiro de persoas participaron na manifestación a prol do uso público do Castelo de Monterrei, o pasado 19 de abril en Verín. 2 - O 12 de xullo, a romaría de Monterrei culminou cun emotivo “abrazo” ao Castelo. 3 - O parador vello atópase a 400 metros da fortaleza. 4 - Protesta fronte un mitin do PP en Verín, na campaña das eleccións europeas.

4. “Mudar o parador ao castelo permitirá manter os postos de traballo”.

Un hotel de luxo illado no monte, cunha contorna que presenta un evidente estado de abandono, coas limitacións de confort que impón o propio monumento, non ten moito futuro. Un Plan Director que poña en valor o recinto, cun aproveitamento cultural e de lecer, si que permitiría conservar e mesmo aumentar os postos de traballo vinculados á conservación e explotación do monumento.

A Plataforma cidadá en defensa do Castelo de Monterrei ten realizado constantes mobilizacións na comarca e noutras localidades: recollida de sinaturas (entregáronse 7.200), campaña de apoio público, presentación de queixas ante os valedores do pobo, manifestacións, mesas informativas, denuncias xudiciais, participación en actos cívicos e culturais, etc.

Destacamos a manifestación celebrada en Verín, o pasado 19 de abril, na que participaron arredor de 1.000 persoas; o encontro no Parlamento de Galicia con todos os partidos, incluído o PP, contando co apoio de todos os grupos da oposición; a romaría en Monterrei, o 12 de xullo, que rematou cun concorrido e emotivo abrazo ao castelo; ou a comunicación presentada no Congreso sobre Educación e Socialización do Patrimonio (sOpA 14) celebrado en Celanova, en setembro.

A Plataforma finánciase coas doazóns dos seus membros e a venda de produtos como camisetetas, chapas, rifas, lotaría e mesmo dunha edición limitada dunha obra doada polo artista verinés Fernando Barreira. A páxina da Plataforma no facebook é a nosa ventá cara o mundo, contando con máis 4.500 membros, e tamén creamos dous blogues, un sobre as actuacións (castelodemonterrei.wordpress.com), e outro destinado aos centros educativos (abrazapedras.blogspot.com).

CONSELLO DA CULTURA GALEGA E VALEDOR DO POBO

Dúas das xestións da Plataforma teñen dado os seus froitos en forma de documentos de Institucións que lexitimán as súas reivindicacións.

O Informe do Consello da Cultura Galega publicado o 13 de outubro supón unha clara censura do proxecto da Xunta, solicitando a declaración de Conxunto Histórico, a revisión do uso hoteleiro, a suspensión temporal das obras, a elaboración dun Plan Director do Castelo que incida no seu papel como elemento dinamizador da comarca, complemento do espazo

hoteleiro do parador actual, e que se teña en conta a opinión dos veciños e veciñas.

O Valedor do Pobo nun escrito do 15 de outubro expón moitas das dúbidas e irregularidades que nós tiñamos denunciado, e solicítalle a Axencia Galega de Turismo información complementaria sobre: os estudos técnicos e económicos que avalaron o cambio de uso; os motivos que xustifican o inicio das obras sen teren autorizado o cambio de uso ao non darse motivo de urxencia; cales son as vantaxes económicas da Xunta coa cesión dos edificios do castelo a Paradores sen ningunha retribución pola cesión; cal é o grao de execución das obras con fins culturais e que son en todo caso preferentes; e como se vai artellar a xestión unitaria do conxunto monumental cando se cede a explotación ou xestión de parte dos inmobles a outra entidade.

A día de hoxe seguimos sen saber cal é a verdadeira razón da Axencia Galega de Turismo para promover un hotel no Castelo de Monterrei contra a opinión da cidadanía e das institucións encargadas da defensa da cultura e dos dereitos dos galegos e galegas. Ante a prepotencia da Administración a Plataforma non pode máis que continuar coa súa loita, con ou sen parador, para conseguir recuperar Monterrei para todo o mundo.

*Neves Amado Rolán e Eladio Anxo Fernández Manso son membros da Plataforma cidadá na defensa do Castelo de Monterrei.